

การเพิ่มคุณภาพของตำราหนังสือวิชาการ

โดย ศาสตราจารย์อัจฉรา ชิวพันธ์

ศาสตราจารย์ระดับ 10

ข้าราชการบำนาญคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาษา.พาสทูก

ของการสอน

สอนใคร

สอนอะไร

สอนอย่างไร

ทำไมต้องสอน

ภาษา.พาสหุท

เอ๊ะ !

อ้อ !

อ้าว !

การเพิ่มคุณภาพของตำราคืออะไร

จากพจนานุกรม : การเพิ่มคือ
การเสริมหรือเติมของที่อยู่
แต่ยังไม่สมบูรณ์
ให้มีมากหรือสมบูรณ์มากขึ้น

คุณภาพ คือ ลักษณะที่ดีเด่น

สรุป : การเพิ่มคุณภาพตำรา
คือการเสริมลักษณะที่ดีเด่นของตำรา
ที่มีอยู่ แต่ยังไม่สมบูรณ์
ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

คุณภาพหรือลักษณะที่ดีเด่นของตำราเป็นอย่างไร

1. มีความครอบคลุมตามหลักสูตรหรือบางส่วนของหลักสูตร
 2. มีเนื้อหาสาระถูกต้อง
 3. มีความแปลกใหม่ ให้ความรู้ว่าเป็นรูปธรรมแก่ผู้อ่าน
 4. มีความทันสมัยตามกาลเวลา
 5. มีลักษณะที่เป็นจุดเด่น แสดงการสังเคราะห์สรุปสาระสำคัญของผู้เขียน
-

คุณภาพหรือลักษณะที่ดีเด่นของตำราเป็นอย่างไร

6. มีการบูรณาการของหลักฐานอ้างอิง
7. มีเอกภาพในการนำเสนอเนื้อหาสาระ
8. มีการใช้ภาษาเขียนได้ถูกต้องกับบริบทของกาลเทศะและบุคคล
9. มีการใช้คำที่สื่อตรงความหมายและใช้คำอธิบายที่กระชับ
10. มีภาพประกอบที่ชัดเจนและสื่อความหมายได้ตรงตามบริบท

การเพิ่มคุณภาพของตำราทำได้อย่างไร

1. จากผู้เขียนขณะใช้และหลักการใช้
2. จากผู้อ่าน
3. จากการพิมพ์ที่มีจำนวนครั้งเพิ่มขึ้น

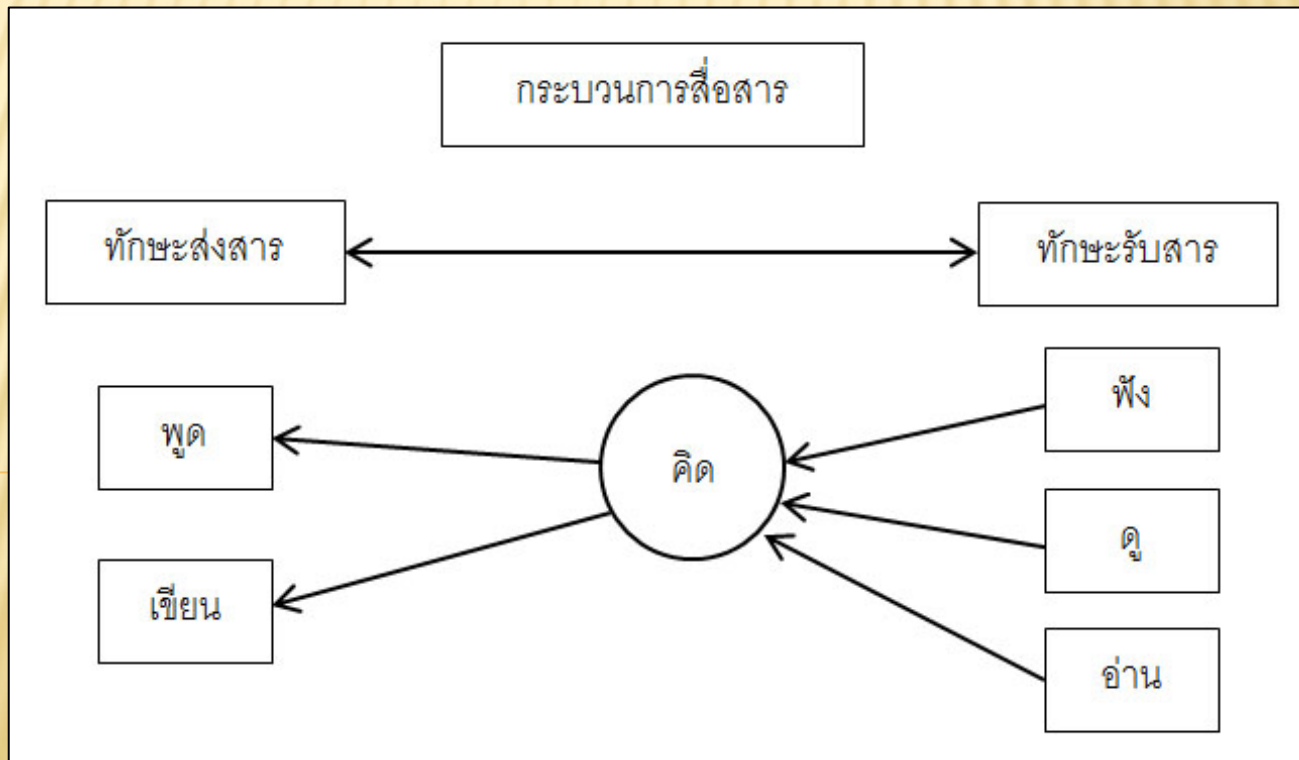

การเพิ่มคุณภาพของตำราทำได้ในด้านใด

1. ปรับเปลี่ยนคำนำตามกาลเวลา
 2. ปรับปรุงเนื้อหาสาระให้กระชับให้ทันสมัย
 3. ปรับเปลี่ยนเนื้อหาสาระให้สอดคล้องกับหลักสูตร
 4. ปรับปรุงหลักฐานการอ้างอิงใหม่ให้เหมาะสมและทันสมัย
-

ภาษาสำนวนในการหนังสือวิชาการ

แผนภาพกระบวนการสื่อสารในข้างต้นนั้น จะเห็นได้ว่า การสื่อสารที่มีประสิทธิภาพนั้น ทั้งผู้ส่งสาร และผู้รับสารจะต้องมีปฏิกริยาตอบสนองซึ่งกันและกันในลักษณะที่เรียกว่า การสื่อสารสองทาง (two ways communication)

การใช้ภาษาไทยเพื่อการสื่อสาร

การใช้ภาษาไทยเพื่อการสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพนั้น ทั้งผู้ส่งสารและผู้รับสาร ควรได้ศึกษาลักษณะต่าง ๆ ของภาษาไทยในประเด็นต่อไปนี้

1. ภาษาไทยมีอักษรและเลขไทยเป็นของตนเอง
2. คำในภาษาไทยประกอบด้วยเสียงและรูปสระ พยัญชนะ วรรณยุกต์
3. ภาษาไทยมีการวางรูปสระไว้ในส่วนต่าง ๆ ของคำ
4. ภาษาไทยใช้อักษรแทนเสียง
5. ภาษาไทยมีคำพ้องเสียง
6. ภาษาไทยมีคำพ้องรูป
7. ภาษาไทยมีคำหลายความหมาย
8. ภาษาไทยมีคำใช้เปรียบเทียบ

การใช้ภาษาไทยเพื่อการสื่อสาร

9. ภาษาไทยมีการหลากคำ
10. ภาษาไทยมีการเปลี่ยนแปลง
11. ภาษาไทยมีการเรียงคำและข้อความในการสื่อความหมาย
12. ภาษาไทยมีจังหวะวรรคตอนในการสื่อความ
13. ภาษาไทยมีการใช้ลักษณนาม
14. ภาษาไทยมีทั้งภาษาพูดและภาษาเขียน
15. ภาษาไทยใช้วรรณยุกต์ในการสื่อความและความรู้สึก
16. ภาษาไทยมีคำราชาศัพท์และการใช้คำตามลำดับชั้นของบุคคล
17. ภาษาไทยแฝงภูมิปัญญาไว้ในคำต่าง ๆ
18. ภาษาไทยมีคำพวนควรระวัง

ข้อควรคำนึงถึงการใช้ภาษา สำนวนให้ถูกต้อง

1. ขาดเอกภาพในการใช้คำ

การใช้คำแทนตัวของผู้เขียน ควรเลือกอย่างใดอย่างหนึ่งในการนำเสนอ เพื่อให้เกิดเอกภาพ จากประสบการณ์ของผู้เขียนที่ได้จากการอ่าน “คำชี้แจง” หรือ “คำนำ” พบว่า ผู้เขียนหลายรายขาดเอกภาพในการใช้คำ เช่น ขึ้นต้นใช้ว่า “ข้าพเจ้า” ย่อหน้าต่อมาใช้ว่า “กระผม” ตอนท้ายใช้ว่า “ผู้เขียน” ฯลฯ

ข้อควรคำนึงถึงการใช้ภาษา สำนวนให้ถูกต้อง

2. ขาดความมั่นใจในการนำเสนอ

การเขียนผลงานทางวิชาการแต่ละครั้ง ต้องแสดงความมั่นใจให้โดดเด่น การถ่อมตัว ถ่อมใจก็เป็นสิ่งที่ดี แต่ในบางครั้งการเขียน “คำนำ” ก็แสดงถึงจุดอ่อนที่ผู้อ่านสามารถตีความได้เช่น ผู้เขียนบางคนนำเสนอไว้ว่า “การเขียนหนังสือเล่มนี้ค่อนข้างกะทันหันเพื่อให้ทันเวลา จึงอาจมีข้อบกพร่องต่าง ๆ ซึ่งผู้เขียนขออภัยรับไว้แต่เพียงผู้เดียว” การนำเสนอเช่นนี้ เป็นการฟ้องตนเองและเป็นการแก้ตัวอย่างชัดเจน

ข้อควรคำนึงถึงการใช้ภาษา สำนวนให้ถูกต้อง

3. ใช้ภาษาเขียนไม่เหมาะสม

สิ่งที่พบบ่อย ๆ ในงานเขียนหนังสือวิชาการคือ การใช้ภาษาพูดแทนภาษาเขียน
เช่น

“มีแค่”	ควรใช้ว่า	“มีเพียง”
“ชอบเขียนผิด”	ควรใช้ว่า	“มักเขียนผิด”
“ถูกเชิญไปบรรยาย”	ควรใช้ว่า	“ได้รับเชิญไปบรรยาย”
“เอาเป็นว่า”	ควรใช้ว่า	“ตกลงว่า”
“ยังไง”	ควรใช้ว่า	“อย่างไร”
“ใช่หรือเปล่า”	ควรใช้ว่า	“ใช่ไหม”
	ฯลฯ	

ข้อควรคำนึงถึงการใช้ภาษา สำนวนให้ถูกต้อง

4. ใช้คำต่างประเภทกัน

ด้วยความเคยชินของผู้เขียนหลายคน มักจะใช้คำต่างประเภทกันในการเขียน เช่น

“น้อยมาก”	ควรใช้ว่า	“น้อยจริง ๆ”	“น้อยกว่าที่ควรจะเป็น”
“น้อยกว่าที่คาดหมาย”			
“ง่ายนิดเดียว”	ควรใช้ว่า	“ง่ายมาก”	
	ฯลฯ		

ข้อควรคำนึงถึงการใช้ภาษา สำนวนให้ถูกต้อง

5. ขาดความชัดเจนในการสื่อความ

ด้วยความเคยชินของผู้เขียนหลายคน มักจะใช้คำต่างประเภทกันในการเขียน เช่น

“น้อยมาก”	ควรใช้ว่า	“น้อยจริง ๆ”	“น้อยกว่าที่ควรจะเป็น”
“น้อยกว่าที่คาดหมาย”			
“ง่ายนิดเดียว”	ควรใช้ว่า	“ง่ายมาก”	
	ฯลฯ		

ข้อควรคำนึงถึงการใช้ภาษา สำนวนให้ถูกต้อง

6. ใช้คำผิดความหมาย

เช่น

ยอมรับโดยดุษฎี

ต้องใช้ว่า

ยอมรับโดยดุษณี

ทานอาหาร

ต้องใช้ว่า

กินอาหาร หรือ รับประทานอาหาร

เขาเป็นตัวเงินตัวทองทำให้ทีมของเราชนะบ่อย ๆ ต้องใช้ว่า ตัวนำโชค

ข้อควรคำนึงถึงการใช้ภาษา สำนวนให้ถูกต้อง

7. ใช้คำภาษาต่างประเทศเกินความจำเป็น

การใช้คำภาษาต่างประเทศมาประกอบการเขียนนั้น ถ้าเป็นคำที่ทราบกันอยู่ทั่วไปแล้ว ก็ไม่ควรเขียนใส่วงเล็บมาอีก ทำให้รุงรังแก่ผู้อ่าน เช่น ดนตรี (music) กระบวนการ (process) ปฏิกิริยา (reaction) ฯลฯ

ข้อควรคำนึงถึงการใช้ภาษา ส่วนไหนให้ถูกต้อง

8. ใช้คำซ้ำ ๆ ทำให้เสียความ

การใช้คำซ้ำ ๆ ซึ่งผู้เขียนส่วนมากมักใช้ก็คือ คำสันธาน ที่ ซึ่ง อัน และ ฯลฯ ดังนั้น ถ้าลองอ่านทบทวนแล้วพบว่า ใช้คำสันธานดังกล่าวติด ๆ กัน ก็ควรแก้ไข

ข้อควรคำนึงถึงการใช้ภาษา ส่วนหนึ่งให้ถูกต้อง

9. ใช้คำฟุ่มเฟือยเกินความจำเป็น

การใช้คำฟุ่มเฟือย เป็นสิ่งที่ผู้เขียนควรได้อ่าน ตรวจสอบก่อนนำผลงานไปจัดพิมพ์ โดยอ่านทบทวนด้วยตนเองหลาย ๆ ครั้ง และให้ผู้อื่นช่วยตรวจสอบด้วย เพื่อขจัดปัญหาดังกล่าว เช่น โรงเรียนสหศึกษามีนักเรียนหญิงและนักเรียนชาย นักเรียนทั้งสองเพศเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนหลักเล็กเรียน

ข้อควรคำนึงถึงการใช้ภาษา ส่วนหนึ่งให้ถูกต้อง

10. ใช้ลักษณนามไม่ถูกต้อง

คำ “ลักษณนาม” ที่มักใช้ผิดกันบ่อย ๆ ก็คือ การใช้คำว่า “ท่าน” แทนคำว่า “คน” จนกลายเป็นคิดว่า คำว่า “คน” ไม่สุภาพ ทั้ง ๆ ที่ลักษณนามของคำว่า “คน” ก็คือ “คน” เลยติดปากใช้ทั้งภาษาพูดและภาษาเขียนว่า “ท่าน” กันเป็นส่วนใหญ่ รวมทั้งคำว่า “ท่าน” มาเติมกับชื่อคนหลาย ๆ คน เช่น “ท่านปรีชา” “ท่านอัจฉรา” “ท่านอภิสิทธิ์” ฯลฯ

ข้อควรคำนึงถึงการใช้ภาษา สำนวนให้ถูกต้อง

11. ใช้เครื่องหมายจุลภาค (,) ไม่ถูกต้อง

การใช้เครื่องหมายจุลภาค มักใช้กับจำนวนหลักเลข หรือภาษาต่างประเทศ การใช้เครื่องหมายจุลภาคผิดที่ก็อาจทำให้สื่อความหมายผิดไปได้ เช่น Panda eats shoots and leaves. ถ้าเติมจุลภาคหลังคำว่า eats ก็จะกลายเป็น Panda eats, shoots and leaves. หมายความว่า แพนด้ากิน, ยิงและจากไป คำว่า shoots แทนที่จะหมายถึง หน่อไม้ กลายเป็น ยิง คำว่า leaves แทนที่จะหมายถึง “ใบไม้” กลายเป็น “จากไป” ดังนั้น จึงควรหลีกเลี่ยงที่จะใช้เครื่องหมายจุลภาค เพราะจะทำให้เกิดการสื่อความผิดพลาดได้

ข้อควรคำนึงถึงการใช้ภาษา สำนวนให้ถูกต้อง

12. ใช้ไม่ยมก (ๆ) ไม่ถูกต้อง

เนื่องจากไม่ยมกใช้ซ้ำได้ทั้งคำและวลี ดังนั้น จึงไม่ควรนำไม่ยมกมาใช้ในเพลงหรือบทร้อยกรอง เพราะอาจทำให้สื่อความผิดพลาดได้ เช่น “แดดรอนรอน เมื่อทินกรจะลากโลกไปไกล” ถ้าเขียนว่า “แดดรอน ๆ” บางคนอาจอ่านว่า “แดดรอนแดดรอน” ก็ได้ ทำให้เสียอรรถรส

นอกจากนี้ ผู้เขียนก็ควรระมัดระวังที่จะไม่ใช้ไม่ยมกกับคำต่างประเภทกัน เช่น

ที่ ๆ ชายทะเล

ต้องใช้คำว่า

ที่ที่ชายทะเล

เราต้องทำงานทุกวัน ๆ นี้มีประชุม

ต้องใช้คำว่า

เราต้องทำงานทุกวัน

วันนี้มีประชุม

ฯลฯ

ข้อควรคำนึงถึงการใช้ภาษา สำหรับให้ถูกต้อง

13. พิสูจน์อักษรไม่รอบคอบ

การพิสูจน์อักษร เป็นสิ่งที่ผู้เขียนแต่ละคนไม่ควรมองข้ามไป ทั้งนี้เพราะผู้เขียนหลายคนมักจะไว้วางใจให้ผู้อื่นช่วยพิสูจน์อักษร แต่จากประสบการณ์ของผู้เขียนพบว่าบ่อยครั้งที่การพิสูจน์อักษรโดยคุณตัวสะกดการ์นต์ให้ถูกต้องแต่เพียงเดี๋ยวนั้น อาจเกิดความผิดพลาดขึ้นได้ ถ้าผู้ช่วยพิสูจน์อักษรนั้นไม่ได้อยู่ในแวดวงวิชาชีพเดียวกับผู้เขียน ก็อาจจะตรวจสอบแต่การสะกดคำให้ถูกต้องเท่านั้น โดยมีได้ศึกษาบริบทประกอบไปด้วย ทำให้ใจความผิดพลาด คลาดเคลื่อนไปได้ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

แดดรอนรอน

พิมพ์เป็น

แดดร้อนร้อน

โยคีชี้รุ่งพุ่งออกมา

พิมพ์เป็น

โยคีชี้รุ่งพุ่งออกมา

เคล็ดลับสำหรับนักเขียน ...มือใหม่หัดเขียน

“ไม่มีใครแก่เกินเรียน”

“ซาลั่นถั่ว”

“อย่าท้อใจ”

“ภูมิใจ เชื่อใจ วางใจ”

“ความสุขใจ สบายใจ เข้าใจ”

“เปิดใจ จากใจ”

บัญญัติ ๑๐ ประการ

การทำผลงานทางวิชาการให้มีประสิทธิภาพ

๑. ทำด้วยใจใช้หน้าที่
๒. มีตัวอย่างหลากหลาย
๓. ขยายผลสู่ผู้อ่าน
๔. แสดงความเชี่ยวชาญให้ประจักษ์
๕. พิทักษ์จรรยาบรรณ
๖. รังสรรค์สิ่งใหม่
๗. ไม่ต้องบ่นบาน
๘. อย่าทิ้งงานประจำ
๙. ทำแล้วลองใช้
๑๐. สุขใจผ่านการประเมิน